

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1999-2000

23 FÉVRIER 2000

Proposition de loi tendant à assurer l'égalité des chances entre les femmes et les hommes lors des élections

(Déposée par M. Frans Lozie et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

La volonté de parvenir à une représentation égale des deux sexes à tous les niveaux de la politique n'est plus en débat aujourd'hui. En revanche, on est toujours à la recherche du meilleur moyen de réaliser cet objectif.

La loi du 24 mai 1994 a instauré des quotas pour les listes de candidats, en vertu desquels sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité de deux tiers du total constitué par la somme des sièges à pourvoir pour l'élection et du nombre maximum autorisé de candidats suppléants.

Or, cette mesure n'a pas contribué suffisamment à une présence proportionnelle des hommes et des femmes au sein des organes politiques. Pour cela, il faut disposer les candidats sur les listes de manière telle que les deux sexes puissent accéder l'un autant que l'autre à des places où ils sont susceptibles d'être élus. On doit par conséquent adopter la règle selon laquelle les candidats inscrits sur une même liste seront alternativement de l'un et de l'autre sexe.

Mais rendre ainsi ce principe obligatoire pour l'ensemble de la liste peut s'avérer être une mesure trop rigide dans la pratique, si l'on ne trouve pas suffisamment de candidats de chaque sexe disposés à se faire élire.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1999-2000

23 FEBRUARI 2000

Wetsvoorstel tot bevordering van gelijke kansen voor vrouwen en mannen bij verkiezingen

(Ingediend door de heer Frans Lozie c.s.)

TOELICHTING

Het streven naar gelijke vertegenwoordiging van beide geslachten op alle politieke niveaus staat vandaag niet meer ter discussie. Tot op heden zoekt men echter naar de manier waarop dat streefdoel het beste bereikt kan worden.

De wet van 24 mei 1994 heeft quota voor verkiezingslijsten ingevoerd, waardoor één lijst maximaal voor twee derden mag bestaan uit kandidaten van hetzelfde geslacht, op een totaal verkregen door de som van het aantal bij de verkiezingen te begeven zetels en het maximaal aantal toegelaten kandidaat-opvolgers.

Die maatregel heeft echter onvoldoende bijgedragen tot een evenredige man-vrouwverdeling in de politieke organen. Daarvoor moet men de kandidaten op de verkiezingslijsten zodanig schikken, dat beide geslachten evenveel aanspraak maken op verkiesbare plaatsen. Men moet bijgevolg de regel invoeren dat de kandidaten op één verkiezingslijst alternerend naar geslacht worden gerangschikt.

Het verplicht stellen van dit «ritsprincipe» over de gehele verkiezingslijst kan echter in de praktijk een te rigide maatregel blijken, indien er onvoldoende kandidaten van beider kunne bereid worden gevonden zich verkiesbaar te stellen.

Voilà pourquoi nous préconisons d'autoriser, pour les listes incomplètes, que le principe ne concerne que la moitié de la liste, étant entendu que l'alternance s'appliquera en commençant en haut de la liste et qu'elle pourra l'être aussi par groupe de deux places à la fois.

De cette manière, on garantit une répartition égale des hommes et des femmes aux places de la liste offrant de grandes chances d'être élu, tout en ménageant la souplesse requise pour pouvoir constituer les listes s'il n'y a pas suffisamment de femmes ou d'hommes à se porter candidats. L'alternance «deux par deux» permet aussi la formation de blocs dans une mesure limitée, sans trahir l'esprit de l'égalité répartition des places éligibles entre hommes et femmes.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution, à l'exception des articles 6, 7 et 8, qui règlent une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 117*bis* du Code électoral, inséré par la loi du 24 mai 1994, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des places figurant sur la liste. La même règle s'applique aux candidats suppléants.»

Art. 3

À l'article 14*bis* de la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État, inséré par la loi du 24 mai 1994, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des

Wij pleiten er daarom voor om bij onvolledige lijsten toe te staan dat het ritsprincipe slechts voor de helft wordt toegepast, met dien verstande dat de alternatie naar geslacht bovenaan de lijst begint en ook per twee plaatsen kan worden toegepast.

Op deze manier garanderen wij een gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen van de plaatsen op de lijst waar de kans om verkozen te worden groot is en blijft er daarnaast voldoende flexibiliteit voor het samenstellen van de lijsten indien er niet voldoende mannen of vrouwen zich kandidaat stellen. Door de alternatie-per-twee is ook blokvorming in geringe mate mogelijk, zonder dat gezondigd wordt tegen de geest van de gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op verkiesbare plaatsen.

Frans LOZIE.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, met uitzondering van de artikelen 6, 7 en 8 die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 117*bis* van het Kieswetboek, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst. Dezelfde regeling geldt voor de kandidaatvolggers.»

Art. 3

In artikel 14*bis* van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de

places figurant sur la liste. La même règle s'applique aux candidats suppléants.»

Art. 4

À l'article 11*bis* de la loi du 12 janvier 1989 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, inséré par la loi du 24 mai 1994, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des places figurant sur la liste. La même règle s'applique aux candidats suppléants.»

Art. 5

À l'article 22*bis* de la loi du 6 juillet 1990 réglant le mode d'élection du Conseil de la Communauté germanophone, inséré par la loi du 24 mai 1994, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des places figurant sur la liste.»

Art. 6

L'article 21*bis* de la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, inséré par la loi du 24 mai 1994, est complété par l'alinéa suivant :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des places figurant sur la liste. La même règle s'applique aux candidats suppléants.»

Art. 7

À l'article 23, § 3, de la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932, modifié par les lois du 24 mai 1994 et du 7 juillet 1994, sont apportées les modifications suivantes :

A) entre les alinéas 3 et 4, l'alinéa suivant est inséré :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des places figurant sur la liste.»;

eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst. Dezelfde regeling geldt voor de kandidaat-opvolgers.»

Art. 4

In artikel 11*bis* van de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop de Brusselse Hoofdelijke Raad wordt verkozen, ingevoegd bij wet van 24 mei 1994, wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst. Dezelfde regeling geldt voor de kandidaat-opvolgers.»

Art. 5

In artikel 22*bis* van de wet van 6 juli 1990 tot regeling van de wijze waarop de Raad van de Duitstalige Gemeenschap verkozen wordt, ingevoegd bij wet van 24 mei 1994, wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst.»

Art. 6

Artikel 21*bis* van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, ingevoegd bij wet van 24 mei 1994, wordt aangevuld met het volgende lid :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst. Dezelfde regeling geldt voor de kandidaat-opvolgers.»

Art. 7

In artikel 23, § 3, van de gemeentekieswet gecoördineerd op 4 augustus 1932, gewijzigd bij de wetten van 24 mei 1994 en 7 juli 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) tussen het derde en het vierde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst.»;

B) à l'alinéa 4, qui devient l'alinéa 5, le mot «deux» est remplacé par le mot «trois».

Art. 8

À l'article 11, § 1er, de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, modifié par les lois du 11 avril 1994 et du 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :

A) entre les alinéas 8 et 9, l'alinéa suivant est inséré :

«Les candidats de la liste sont classés par deux, les deux sexes devant chaque fois être représentés, et ce pour la première moitié au moins du nombre des places figurant sur la liste.»;

B) à l'alinéa 9, qui devient l'alinéa 10, le mot «trois» est remplacé par le mot «quatre».

Art. 9

La présente loi est applicable aux élections qui seront organisées à partir du 1er octobre 2000.

B) in het vierde lid, dat het vijfde lid wordt, wordt het woord «twee» vervangen door het woord «drie».

Art. 8

In artikel 11, § 1, van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, gewijzigd bij de wetten van 11 april 1994 en 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) tussen het achtste en het negende lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«De kandidaten op de lijst worden per twee gerangschikt, waarbij telkens beide geslachten vertegenwoordigd moeten zijn, en dit voor ten minste de eerste helft van het aantal plaatsen op de lijst.»;

B) in het negende lid, dat het tiende lid wordt, wordt het woord «drie» vervangen door het woord «vier».

Art. 9

Deze wet is van toepassing op de verkiezingen die gehouden worden vanaf 1 oktober 2000.

Frans LOZIE.
Meryem KAÇAR.
Jacinta DE ROECK.